

KASTEEL d'URSEL MAGAZINE

Driemaandelijke uitgave van de Provincie Antwerpen/Kasteel d'Ursel, Hingene | 6de jaargang # 22 | mei-juni-juli 2010

Twintigste **KASTEELFEESTEN**

PROVINCIE
ANTWERPEN

Antonio Carnicero Mancio (1748–1814), *Ascensión de un Montgolfier en Aranjuez, 1784*, (detail) - Museo del Prado, Madrid

Kasteelfeesten

Binnenkort is het tijd voor de Twintigste Kasteelfeesten in Hingene. Op de voorpagina zag je al het schilderij dat de Spaanse schilder Antonio Carnicero Mancio eind 18de eeuw maakte van een *Ascensión de un Montgolfier en Aranjuez*. Deze afbeelding geeft perfect de sfeer weer van een elegant tuinfeest, compleet met opstijgende luchtballon, waarvoor ook onze hertog Charles d'Ursel op 22 en vooral 23 mei uitnodigt. De grote lijnen van het programma vind je op de achterzijde van dit magazine, waar onze gebruikelijke beeldbankfoto uitzonderlijk plaats moest maken voor de affiche. Een niet alledaagse affiche, dat is wel zeker. Zowel het ontwerp als de taal werden geïnspireerd op 18de-eeuwse voorbeelden. Je herkent ongetwijfeld de karakteristieke zwart-witte tegels, de pilaren en de dubbele deuren van onze eigenste inkomhal. En wie dat vreemde 18de-eeuwse Nederlands niet (meer) zo goed beheerst, kan altijd nog

terecht op pagina 4 en 5 voor een volledig overzicht van de festiviteiten. Ondertussen zijn de vele artiesten, acteurs, muzikanten en vrijwilligers er helemaal klaar voor. We hopen dan ook dat jullie massaal komen meevieren, zowel tijdens het gratis (voor) programma op zaterdag, als tijdens het echte feest op zondag. De vorige negentien Kasteelfeesten – die tussen 1975 en 1998 plaatsvonden – waren altijd een groot succes. Wij hebben er in elk geval alles aan gedaan om het tijdens deze twintigste jubileumeditie minstens even goed te doen.

Na de Kasteelfeesten blijven we nog even in 18de-eeuwse sferen. Op vier zomerse zondagen nodigen we je uit voor muziek, die na honderden jaren opnieuw van onder het archiefstof werd gehaald. Verderop in dit magazine komen alle concerten uitgebreid aan bod: je zal zien dat er absolute pareltjes tussen zitten! Hopelijk tot gauw!

LUDO HELSEN
gedeputeerde voor cultuur

KOEN DE VLIEGER-DE WILDE
beheerder kasteel d'Ursel

COLOFON Kasteel d'Ursel
Wolfgang d'Urselstraat 9
2880 Hingene
www.kasteeldursel.be
T 03 820 60 11 · F 03 820 60 15
kasteeldursel@admin.provant.be
Rekening 091-0185047-97

Het magazine van het Kasteel d'Ursel is een uitgave van de deputatie van de provincieraad van Antwerpen:

Cathy Berx, gouverneur-voorzitter,
Ludo Helsen, Rik Röttger,
Koen Helsen, Marc Wellens,
Inga Verhaert en Bart De Nijn, leden
en
Danny Toelen, provinciegriffier.

Jaargang 6, nummer 22,
mei – juni – juli 2010

Redactie: Veerle Moens en Koen De Vlieger-De Wilde,
met medewerking van Marie Cornaz,
Timothy De Paepe en Elise Simoens.

Vormgeving: Frederik Hulstaert

Druk: Albatros Printing, Duffel

Oplage: 4000 exemplaren

Dit magazine werd gedrukt op milieuvriendelijk papier en verpakt in milieuvriendelijke folie.

ISSN 1781-4464

KASTEEL d'URSEL MAGAZINE

Gratis magazine

Wil je het magazine van kasteel d'Ursel thuis ontvangen? Bezorg ons dan je adresgegevens. Alle nummers zijn ook terug te vinden op de website.

Kasteel d'Ursel trakteert

Maandelijks trakteren we abonnees op gratis kaarten voor evenementen in het kasteel én daarbuiten. Geef je e-mailadres door als je hiervoor in aanmerking wil komen.

Kasteelheer voor een dag

Onlangs werden de huurvoorwaarden voor het kasteel vernieuwd. Voor meer info, de volledige huurovereenkomst en een aanvraagformulier kan je ons bellen of surfen naar de website.

Scala de Luxe

Vorige zomer was 'Hotel d'Ursel' een van de meest succesvolle projecten van Terra Nova, het zomerproject van de provincie Antwerpen. Gezinnen konden blijven slapen in het kasteel en kregen voor het slapengaan bezoek van een aantal artiesten. Dit jaar hopen we dat succes nog eens over te doen met Scala en de Kolacny Brothers. Ze geven grote rocksongs een nieuwe dimensie en jagen een frisse wind door de koorwereld. Na Europa en Canada zijn ze volop bezig Amerika te veroveren. Wij halen ze op vrijdag 27 augustus nog even naar Hingene voor een concert in een feeëriek kader. Letterlijk, want vanuit de openstaande ramen van het kasteel komen hun hemelse stemmen je tegemoet. Je leest er alles over in het volgende magazine.

I.s.m. CC Ter Dilft, Bornem

Info en reservatie: www.terranova.provant.be
(vanaf 1 juni)

Kolacny Brothers © Stijn en Steven Kolacny

Restauratie van het poortgebouw

Begin maart startten de langverwachte restauratiewerken aan het poortgebouw in de Vleminckxstraat. Het is het oudste, nog bewaarde bijgebouw op het kasteeldomein. Hertog Conrard-Albert d'Ursel liet het in 1728 bouwen als mouterij. Later diende het nog als werkhuis van de timmerman van de hertog. Na restauratie zal het poortgebouw onderdak bieden aan openbare toiletten, een infopunt en een atelier voor groeneducatie. Tegelijkertijd worden ook de toegangspoorten in de Vleminckxstraat en de Wolfgang d'Urselstraat onder handen genomen. Zowel het smeedwerk als de muren worden in ere hersteld. Aannemer PIT uit Kapellen hoopt het restauratieproject in de zomer te voltooien.

Speuren in de tuin van de hertog

In het park verschenen onlangs nieuwe infobordjes. Ze werden geplaatst door de educatieve dienst van de Provinciale Groendomeinen Regio Mechelen, die ook het domein d'Ursel beheren. Bij de bordjes hoort een invulbrochure, met een leuke mix van doe-activiteiten en weetjes over het park, het kasteel en zijn vroegere bewoners. Ze is vooral gericht op kinderen, maar geeft ook aan volwassenen veel interessante informatie. Bovendien leidt het circuit je langs de meest boeiende en voordien soms minder toegankelijke plekjes. De brochure kost 50 eurocent en is te koop in Het Laathof, het centrum voor jeugdtoerisme op het domein.

Twintighste CASTEEL-

Met Sincksen,

Tussen 1975 en 1998 organiseerden de Hingense verenigingen negentien keer **Kasteelfeesten**. Tijdens het pinksterweekend van 22 en 23 mei knopen we opnieuw aan bij deze traditie. Maar we geven er wel een bijzondere toets aan, waarbij we ons laten inspireren door de succesvolle *Barockfesten* rond Duitse kastelen en de *fancy fairs* op Engelse landgoederen.

September 1771. Hertog Charles d'Ursel heeft net de Orde van het Gulden Vlies gekregen. Om die onderscheiding te vieren, geeft hij een feest op zijn kasteeldomein. Een Heel Groot Feest.

Op zaterdag 22 mei 2010 nemen de hertog en zijn adellijke gasten alvast hun intrek in het kasteel. Ze dansen in de inkomhal, dineren in de spiegelzaal en flaneren door de salons. Op het domein slaan soldaten hun tenten op.

Op zondag 23 mei 2010 barst het feest pas écht los. De hertog en zijn gasten krijgen dan het gezelschap van tientallen artiesten, acrobaten en jongleurs, koetsen en paarden, dansers en muzikanten, gelukzoekers en vreemde snuiters. Het feest wordt afgesloten met een parade rond de kasteelvijver en het opstijgen van Le Réveillon, de allereerste luchtballon van de gebroeders Montgolfier.

◆ *Het gezelschap van de hertog**

Hertog Charles d'Ursel is de immer charmante gastheer van deze Kasteelfeesten. Hij krijgt het gezelschap van zijn zoon Wolfgang-Guillaume en zijn aanstaande echtgenote, Flore d'Arenberg. Ook Charles' bevallige én nog ongehuwde dochters Charlotte en Henriëtte zijn van de partij.

◆ *Les Menus-Plaisirs**

Gepassioneerd door de geschiedenis, herbeleven de leden van Les Menus-Plaisirs het aristocratische leven uit de 18de eeuw. Mode, gastronomie, gezelschapsspelen, dansen en schermen kennen voor hen geen geheimen. Een twintigtal Franse edellieden reizen naar het noorden en komen op visite bij hun 'cousin d'Ursel'.

◆ *De compagnie van het Hotel d'Hane Steenhuysse*

Elk jaar tijdens de Gentse Feesten brengt de Dienst Monumentenzorg de geschiedenis van het Hotel d'Hane Steenhuysse tot leven. Vorige zomer evoceerden ze de adellijke leefgewoonten van graaf Pierre Emmanuel d'Hane de Leeuwergem rond 1778. Samen met zijn echtgenote Colette Thérèse de la Vilette, zijn neef Emmanuel Jean della Faille d'Assenede, diens vrouw Sabine de Ghellinck en twee lakeien maakt de graaf zijn opwachting in Hingene.

◆ *Militaire bivak**

Decennialang diende hertog Charles d'Ursel in het Oostenrijkse leger. Officieren van verschillende regimenten komen hun collega feliciteren met de Orde van het Gulden Vlies. Hun soldaten bivakkeren naast het kasteel, marcheren over het domein en brengen een passend cresaluut aan luitenant-generaal d'Ursel.

◆ *Regiment Oudenaarde 1708*

Op 11 juli 2008 werd de 300ste verjaardag van de Slag bij Oudenaarde herdacht met een grootse historische evocatie. In de nasleep daarvan werd het historisch *Regiment Oudenaarde 1708* opgericht: een artilleriegroep, compleet met officieren, soldaten en uiteraard een kanon.

◆ *Chirurgijn**

In het tentenkamp vind je ook een 18de-eeuwse chirurgijn. Hij vertelt honderduit over primitieve schedelboringen, operaties en amputaties en laat je kijken in zijn grimmige gereedschapskoffer. Niet voor gevoelige zielen!

◆ *Geograaf-Ingenieur**

Tussen 1771 en 1778 leidde graaf Joseph de Ferraris de opmaak van de beroemde kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden. Ook het domein van de hertog werd nauwkeurig opgemeten, niet in het minst omdat Ferraris een oogje had op zijn dochter, gravin Henriëtte d'Ursel. De eerste geograaf-ingenieur heeft alvast zijn tent opgeslagen om het terrein te verkennen.

◆ *Touwslager*

Met de hulp van een oud twijnapparaat verwerkt de touwslager dunne garens tot een stevig touw. Leerjongens en -meisjes kunnen zelf een handje toesteken.

◆ *Landschapstekenaar*

In opdracht van rijke edellieden schetst de landschapstekenaar de meest indrukwekkende buitenhuizen en stadspaleizen. Met behulp van een perspectiefraam en een camera obscura ver-
eewigt hij ook het kasteel d'Ursel.

◆ *Waarzegster*

Wie is er niet nieuwsgierig naar wat de toekomst in petto heeft? In haar tent, vol kaarsen en wierook, leest Marina Savaldi je hand, legt ze tarotkaarten of laat ze je gluren in haar glazen bol.

◆ *Kwakzalver*

Fume Cumulus is een 'landlopend geneesmeester'. Met veel 'kwakken, klugten en swetsen' verkoopt hij alle mogelijke middeljes tegen alle mogelijke ziekten. Iemand een aderlating?

◆ *Marskramer*

Met zijn handelswaar op zijn rug trekt de marskramer van het ene dorp naar het andere. Onder luid kabaal houdt hij ook halt in Hingene.

-FEESTEN *in Hingene*

22. en 23. Mey

Exclusieve hoeden

De hoedenmaakster ontvangt de adellijke dames en juffrouwen aan haar kraam. Ze passen er de laatste nieuwe modellen en worden getraakteerd op een kopje chocolade.

Koeck ende soetwaeren

Marieke Soetebier is al generaties lang leverancier van ambachtelijk bereidde lekkernijen. Stroopsoldaten, notenkoeken en hazelnootvlinders: je vindt het allemaal in haar soetwaerenkraem.

Dansen als een edelman*

Sinds vorig jaar is de Stichting Klassieke Dans de vaste danspartner van het kasteel. Het hele jaar door organiseren ze cursussen, bals en voorstellingen. In de inkomhal van het kasteel nodigt de barokdanscompagnie je uit voor enkele stijlvolle contredanses.

Volksmuziek

In een uithoek van het domein vind je een troep reizende muzikanten. Met doedelzak, viool en uiteraard hun stem brengen ze er flink wat sfeer in.

À la chasse!

De jachthoorn was een populair instrument aan het hof van de Franse koningen. Ook de hertog d'Ursel had zijn eigen 'équipage de chasse' in Durbuy. Voor de gelegenheid stellen veertien jachthoornblazers zich op aan de rand van de Hingense bossen.

Zigeunermeisjes

Veel 18de-eeuwse zigeuners werkten als smid of paardenhandelaar, maar wie het in zich had, leefde van zijn muziek. Onder begeleiding van gitaar en contrabas brengen de vier violistes en een celliste van Szia een spetterend vuurwerk.

Italiaanse komedie

Arlecchino, Pantalone, il Capitano en il Dottore: het Toneelatelier van Arnold Sandhaus brengt de bekende personages uit de *commedia dell'arte* ook in Hingene op de planken.

Tafelgoochelaar

Onder de neus van zijn toeschouwers goochelt deze magiër met alles wat hij te pakken krijgt. Pure hekserij!

Levende standbeelden

Verspreid over de kasteeltuin wachten ze je op: Ly-sander de Wenself en zijn fontein, Sint-Joris en de draak, het meisje en de waterput, een wel heel verle-gen dame, Cupido en de enige echte graaf Conrard d'Ursel, de overgrootvader van hertog Charles. Ze lijken van steen, tot je dichterbij komt ...
– Dolle Pret

Koetsen

Wie graag reist in stijl, kan in een van de zes koetsen stappen die de hele dag rond de kasteelvijver rijden. Verkies je de reislandauer of de sociable, of toch maar de witte victoria?

Acrobaten en jongleurs

Ballen, kegels of diablo's, met twee, met vier of met tien: het maakt deze jongens en meisjes allemaal niets uit! – Patru Poli

Zwierige lakeien

Vier lakeien zitten elk bovenop een meterslange, flexibele paal. Van voor naar achter en van links naar rechts verwelkomen ze je op het kasteeldomein, met de zwierigste aller buigingen.
– Patru Poli

Mirabelle

Een reusachtige, maar fragiele dame wordt voortgetrokken door een luidruchtige marktkramer. Hij probeert haar te verkopen, maar daagt je ook uit om haar wijde jurk open te schuiven. Daar vind je een gezellige fantasierijke droomwereld met kussens, pracht en praal. Wie durft onder de rok van Mirabelle kruipen?

Historische make-over

Met grime, make-up, pruiken en kostuums toveren we je om tot een echte 18de-eeuwse markies of gravin. Een professionele fotograaf legt nadien alles vast voor het nageslacht. Wie eerst komt, eerst maalt.

Karikatuur

Durf je een echte gedaanteverwisseling niet aan? Laat je dan portretteren door onze karikaturist, compleet met pruik en kanten kraag.

Bloemenschommel

In een rustig hoekje van het domein staat een rozenboog, versierd met talloze bloemen. Een 18de-eeuwse dame nodigt je uit om even te ver-popen in haar schommel. – Daila Laika

Schoon schrift

In de 18de eeuw werd het schrijven van brieven verheven tot kunst. Een kalligraaf geeft je alvast een voorsmaakje en schrijft je naam in zijn sierlijkste krullen.

Beeſtenboel

Op de boerderij van het kasteel vind je tientallen dieren: een ezel, een pony, een kalfje, biggetjes, schaapjes en geitjes, ganzen, eenden, kippen, konijnen en duiven op de til.

Parade

Klokslag zes uur verzamelen alle deelnemers, groepen en artiesten voor een grootse parade over het kasteeldomein.

Le Réveillon

De eerste ballonvaart werd uitgevoerd in Versailles, in aanwezigheid van Lodewijk XVI, koningin Marie-Antoinette en een menigte van honderd-duizend toeschouwers. Ter ere van de vorst was de ballon azuurblauw en versierd met Franse lelies, gouden zonnen en de tekens van de dierenriem. Na de afsluitende parade presenteren de gebroeders Montgolfier hun spectaculaire uitvinding ook in aan de hertog d'Ursel en zijn gasten. In Versailles werd de ballon nog bemand door een schaaap, een eend en een haan, in Hingene kan je zelf mee de lucht in vliegen.

Praktisch

Zaterdag 22 mei, 13 tot 19 uur: gratis programma (alleen de artiesten en groepen met een * zijn aanwezig)

Zondag 23 mei, 13 tot 19 uur: volledig programma: toegang 5 euro, kinderen tot 6 jaar gratis

Vooraf reserveren is niet nodig!

SIGNOÛR IN CHINA

Op 18 januari 1761 vond in de theaterzaal van de rederijkerskamer De Olijftak in de Antwerpse Handelsbeurs de feestelijke première plaats van de opera *Signoôr in China* ofte *De Chinêsche Pomona*. Librettist Jacobus Josephus Emmerechts (1719–1765), een Antwerps kunstschilder, en componist Jan Thomas Baustetter (ca.1723–1789), organist van de Sint-Andrieskerk, hadden al verschillende malen samengewerkt, maar met *Signoôr in China* presenteerden ze hun populairste stuk.

Geïnspireerd door de mythe van de nimf Pomona en de god Vertumnus uit Ovidius' *Metamorfosen* vertelt *Signoôr in China* het verhaal van de Brabantse edelman Alphons die in China prinses Florina redt van een draak en op slag verliefd wordt op de jonge vrouw. Florina heeft echter geen oog voor Alphons en vertoef liever in haar tuinen, tussen de bloemen en de fruitbomen. Alphons moet niet alleen Florina's afwijzingen weten te overwinnen, hij moet het ook opnemen tegen twee sluwe, maar ook komische rivalen, de dokter Kieouche en de schilder Choang. Gelukkig krijgt hij de hulp van zijn enthousiaste knecht Dorel en van de twee bedienden van Florina, gouvernante Bellina en intendant Ituli. Door het verhaal in een (imaginair) China te situeren, kreeg een klassiek liefdesverhaal een nieuw elan. Emmerechts en Baustetter zorgden voor een zangspel vol komische situaties, verfijnde natuurbeelden, prikkelend exotisme, achttiende-eeuwse elegantie en – uiteraard – een spannende ontknoping.

Signoôr in China past perfect in de liefde voor het Verre Oosten. Die ontstond al in de 17de eeuw en bereikte rond het midden van de 18de eeuw een hoogtepunt. Vanuit de havenstad Kanton exporteerden de grote handelscompagnieën scheepsladingen vol

Een unieke kameropera op Nederlandse tekst

met porseleinen serviezen, vazen en beeldjes, gelakte meubelen, geschilderde prenten en behangsels naar Europa. Ook hertog Charles d'Ursel bestelde rond 1760 de eerste Chinese interieurdecoratie voor zijn zomerresidentie in Hingene. En zo wordt het kasteel de ideale plek voor een heropvoering van *Signoôr in China*, bijna 250 jaar na de première.

© Frederik Beyens

ofte DE CHINÊSCHE POMONA

Begin maart waren er al twee privé-voorstellingen. Ze werden telkens afgesloten met daverend applaus en lovende commentaren. U heeft nog welgeteld twee kansen om zelf ook te komen genieten van deze eerste kameropera in het kasteel... ■

TIMOTHY DE PAEPE
Universiteit Antwerpen

Korten inhoud

Florina eene jonge Maegd, in het queken en beridderen der Boomgewassen seer ervaren, nam in dese oeffening haer eenig behaegen, en was door geenerlyde minnaers, die haer nogtans menigvuldig in getal ten houwelijk aensochten, tot liefde te bewegen.

Dese Jongvrouwe eens in groot gevaer zynde, word door sekeren Vremdeling aen het selve ontrocken; aen wie sy soodanige liefde tot haeren persoon veroorsaekt, dat hy van stonde aen voorneemt haer, het koste wat het wilde, tot wedermin te brengen.

Naer verschyde vruchteloose poogingen vertoont hy sig aen haer in den schyn van eene bedaegde Vrouwe, welken middel hem gelukt, want Florina, niets mistrouwende van dese gewaende gedaente geeft gehoor aen sijne reden, waer-door hy sijnen persoon haer aenpryst; en haer nu niet seer van sijn oogmerk verwydert siende, neemt dese gelegentheyd waer om in sijne voorige form by haer te verschynen en wint ten vollen haere genegentheyd.

Soo haest 't gerucht hier-van sig verbreyd, trachten de andere Minnaers de voltrecking van dese Trouw te beletten; en beryken wel eenigzins hun oogwit door de twee gelieven in een wederzyds misstrouwen te brengen; dog de ongegrondheyt hier-van wel haest ten vlacke komende, moedigt hun aen om des te eerder hun in de egt te verbinden.

Speelt in China, in en voor het huys van Florina.

SIGNOÛR IN CHINA OFTE DE CHINÊSCHE POMONA

Zondag 30 mei (11 uur) en
maandag 31 mei (20 uur) · 16/14 euro

Deze kameropera is het resultaat van een samenwerking tussen de Universiteit Antwerpen en het Koninklijk Conservatorium van de Artesis Hogeschool Antwerpen.

Muziekeditie: Ewald Demeyere,
Korneel Bernolet & Peter Strauven

Teksteditie & archiefonderzoek:
Timothy De Paepe

Moderne teksten: Luc Boudens

Verteller: Koen De Smet

Regie: Sigrid T'Hooft

Dirigent: Ewald Demeyere

Zang: Herlinde Van Den Bossche,
Dick Vandaele, Rik Willebrords,
Manon Brunin, Marnie Zschöckner,
Charlotte Cromheeke & Ildiko Van Dyck.

Muziek: Hanneke Verbueken,
Charlotte De Cooman, Kai Chong,
Ward Faes & Riet Van den Fonteyne.

Info en reservatie

CC Ter Dilft
03 890 69 30
www.terdilft.be

Quel

De geschiedenis van Marie-Antoinette (1755–1793), koningin van Frankrijk en echtgenote van Lodewijk XVI, is genoegzaam bekend. Maar wat veel mensen niet weten, is dat ze ook een uitstekende sopraan en harpiste was. Al op jonge leeftijd nam ze actief deel aan de muzikale feestelijkheden in Schönbrunn. Ze was amper drie jaar oud toen ze, gekleed als een dame, enkele Franse coupletten zong ter gelegenheid van de naamdag

het hof en in de Parijse salons. Ze speelden een aangepast repertoire van 'ariettes', romances en liederen met variaties. Maar de grootste bron van inspiratie waren succesvolle opera's, zoals *Les Femmes Vengées* (1775) van François Philidor, *La Rosière de Salency* (1773) en *La Fausse Magie* (1775) van André-Modest Grétry. De bekendste aria's – vol met 'amours' en 'amants' – werden er uit gelicht en bewerkt voor stem met harpbegeleiding. Jean François

Boëly, zanger in de hofkapel en harpelaar in Versailles, was daar erg bedreven in. Zo verzamelde hij in 1777 de populairste deuntjes van het moment en droeg hij de bundel op aan koningin Marie-Antoinette. Voor het concert 'Quel beau jour' putten sopraan Anne Cambier en harpiste Sophie Hallynck uitvoerig uit het werk van Boëly. De andere stukken zijn van de hand van Philippe-Joseph Hinner, die van 1774 tot 1781 Marie-Antoinette's harpelaar was.

beau jour

Een koninklijke voorstelling vol weemoed, liefde en tragiek

van haar vader Frans I, de keizer van Oostenrijk. Gedurende vele jaren volgde ze in Wenen lessen bij onder andere Gluck en Wagenseil.

Zo werd Marie-Antoinette in feite een professionele muzikante, die gemakkelijk een onbekend stuk op het zicht kon spelen.

Ook na haar huwelijk met de Franse kroonprins behield ze haar passie voor muziek en gaf ze regelmatig concerten in haar Petit Trianon. 'Ondanks de geneugten van carnaval ben ik mijn lieve harp steeds trouw', schreef ze in 1773 aan haar moeder Maria-Theresia, de keizerin van Oostenrijk, 'Men vindt dat ik vooruitgang boek. Ik zing ook elke week op het concert van Madame (de zus van Lodewijk XVI): hoewel er weinig volk aanwezig is, vermaken we ons goed en doet het groot plezier aan mijn beide zussen.'

Tegen het einde van de 18de eeuw werd de harp met voorsprong het meest populaire instrument bij de elegante dames aan

Acteur Michaël Pas plaatst de muziek in de context van het 18de-eeuwse hof. Op deze zomerse zondag wordt Hingeneventjes Versailles... ■

KOEN DE VLIAGER-DE WILDE
Kasteel d'Ursel

QUEL BEAU JOUR

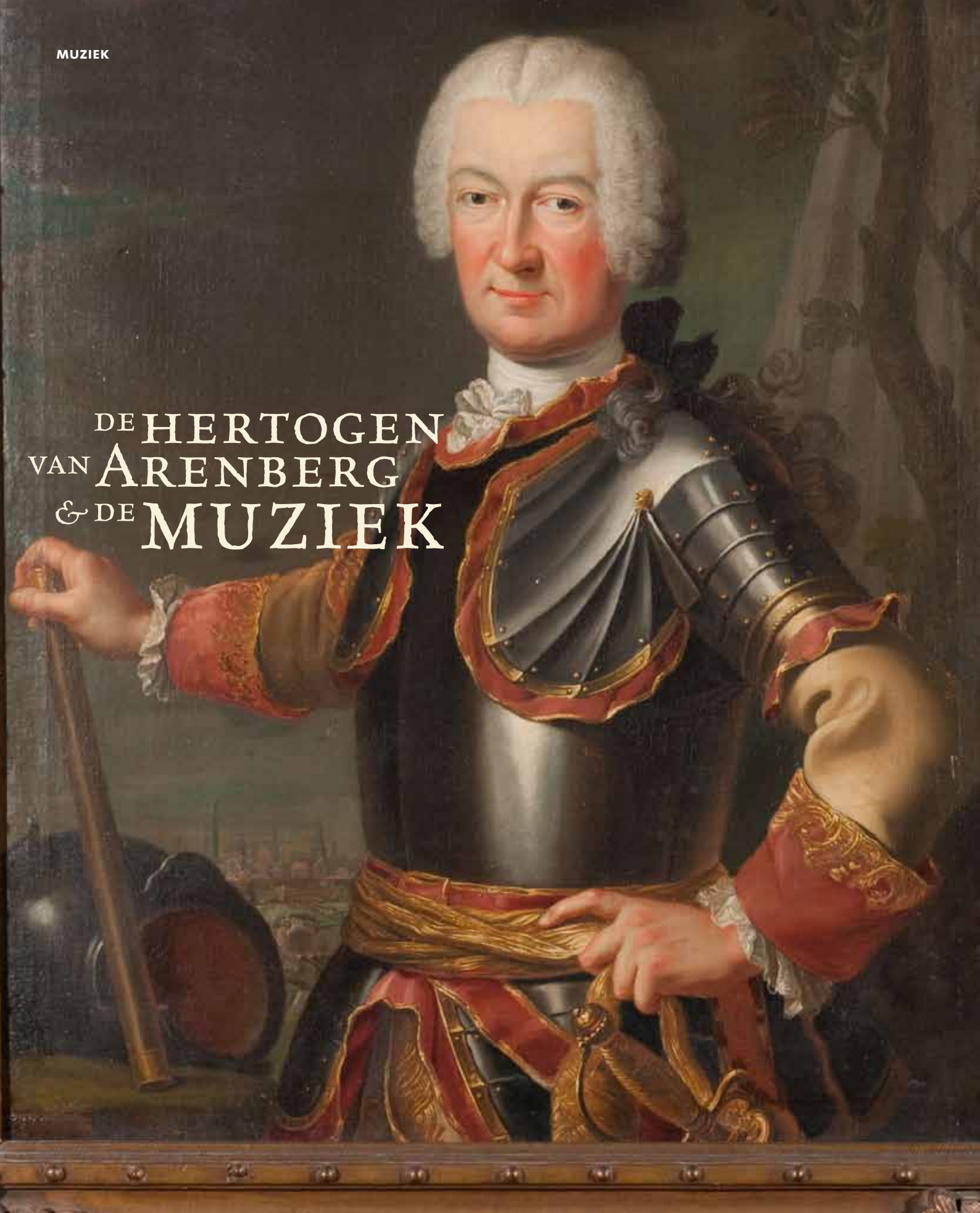
Zondag 6 juni 2010
11 uur (uitverkocht)
& 15 uur · 16/14 euro

Productie: Catalpa Productions
Concept: Luk Callens
Regie: Carl Ridders

Info en reservatie
CC Ter Dilft
03 890 69 30
www.terdilft.be

MUZIEK

DE HERTOGEN
VAN ARENBERG
& DE MUZIEK

Na honderden jaren werd de partiturenverzameling van de hertogen van Arenberg opnieuw van onder het archiefstof gehaald. Musicologe Marie Cornaz (her)ontdekte en bestudeerde deze unieke collectie.

Tijdens de achttiende eeuw waren de hertogen van Arenberg een van de meest invloedrijke aristocratische geslachten in de Zuidelijke Nederlanden. Maar naast politieke en economische macht hadden ze ook culturele en artistieke invloed. Ze ondersteunden muzikanten en organiseerden concerten, theater- en poëzievoorstellingen. Op die manier verwierven de opeenvolgende hertogen Léopold-Philippe (1690–1754), Charles-Marie-Raymond (1721–1778) en Louis-Engelbert (1750–1820) een opmerkelijke verzameling van partituren. Ze werd ondergebracht in de familiebibliotheek en groeide verder aan tot op het einde van de 19de eeuw.

Vandaag maakt de muziekcollectie deel uit van de privé-archieven van de hertogen van Arenberg, die worden bewaard in het Henegouwse Edingen. De stukken werden ondertussen allemaal geordend en geïnventariseerd. Zo werd duidelijk dat het om een van de belangrijkste privé-collecties in België gaat. Ze omvat maar liefst 578 manuscripten en 949 drukken van Italiaanse, Franse, Duitse, Oostenrijkse, Engelse en ‘Belgische’ instrumentale en vocale muziek uit de barokke, de klassieke en romantische periode. De oudste partituren dateren van het einde van de zeventiende eeuw. Naast de werken van Jean-Baptiste Lully, de hofcomponist van de Franse koning Lodewijk XIV, vinden we ook een opmerkelijke autografe bundel met twaalf duo’s en zeven trio’s van de Italiaanse componist Pietro Torri. Hij was muziekdirecteur aan het hof van landvoogd Maximiliaan-Emmanuel van Beieren in Brussel. Vanaf de jaren 1720 maakte Léopold-Philippe, vierde hertog van Arenberg, ook kennis

met de Italiaanse muzikanten en zangers die de hoofdstad aandeden met opera’s van Vivaldi. Zo belandden er twee zeldzame handgeschreven aria’s voor sopraan in de collectie, geput uit de opera *L’inganno trionfante in amore*.

Als groot liefhebber van voorstellingen liet Léopold-Philippe in 1732 een eerste privé-theater bouwen in zijn residentie in Edingen, later nog gevolgd door een tweede in het kasteel van Heverlee. In 1749 werd hij co-directeur van de Muntschouwburg, samen met de markies van Deinze en Charles, hertog d’Ursel. Deze samenwerking illustreert de uitstekende verstandhouding tussen beide hertogelijke families. Jaren later, in 1772, werd die zelfs bezegeld met het huwelijk Wolfgang-Guillaume d’Ursel, de zoon van Charles, en prinses Flore d’Arenberg, de kleindochter van Léopold-Philippe. De vierde hertog van Arenberg had een levendige belangstelling voor instrumentale muziek, vooral van componisten die actief waren in de Oostenrijkse Nederlanden, zoals de Gentenaar Josse Boutmy. Zijn composities voor clavecimbel zijn slechts enkele van de muziekdrukken die vandaag alleen nog in de Arenbergcollectie worden bewaard. Een ander voorbeeld is het unieke exemplaar van de *Second livre de pièces de clavecin* van de Franse componist Pierre Février. Dat werd gekocht door Louise-Marguerite de la Marck, de echtgenote van de vijfde hertog, Charles-Marie-Raymond van Arenberg. Ze onderhielden nauwe contacten met het Parijse muziekleven en vulden de collectie verder aan.

Net zoals de vorige generatie organiseerden ze opera’s en muziekvoorstellingen in hun residenties in Brussel, Edingen en Heverlee. En daarvoor kochten ze natuurlijk de partituren die in de mode waren. Maar ook in het openbare leven begunstigde de hertog de muziek waar hij kon. Zo was hij een belangrijke mecenas van Le Concert Bourgeois, de eerste openbare concertvereniging in Brussel, en ondersteunde hij vanaf 1768 de bebloeftevolle Oostenrijkse muzikant Ignace Vitzthumb, de latere directeur van de Muntschouwburg.

Ook Louis-Engelbert, de zesde hertog van Arenberg, hield van muziek. Nadat hij in 1775 blind werd door een jachtongeval, zou deze kunstvorm een nog veel belangrijker plaats gaan innemen in zijn leven. De vaste muzikleraar van de familie, violist en muzikuitgever Paul Mechtler, zorgde voor een gestage toevloed van partituren. Maar de hertog trok er ook zelf op uit. In zijn (gedicteerde) reisverslagen lezen we hoe hij genoot van een *Singspiel* in Wenen en van de stem van de Venetiaanse sopraan Maddalena Allegranti in het Londense King’s Theatre. In de Engelse hoofdstad kocht Louis-Engelbert ook talrijke partituren met instrumentale muziek, in het bijzonder van Joseph Haydn. En op rondreis door Italië ontmoette hij Giovanni Paisiello, een van de meeste invloedrijke operacomponisten uit de tweede helft van de 18de eeuw. Niet toevallig zitten er vandaag in de muziekbibliotheek meer dan dertig partituren van Paisiello. Het Arenbergarchief bewaart een schat aan archiefdocumenten, partituren en muziekdrukken. Zo kunnen we heel precies bestuderen welke plaats de muziek innam in het sociale leven van een aristocratische familie. De resultaten van dat onderzoek zullen binnen afzienbare tijd worden gepubliceerd. In afwachting brengt La Cetra d’Orfeo alvast een concert met de mooiste stukken. ■

MARIE CORNAZ

Koninklijke Bibliotheek van België

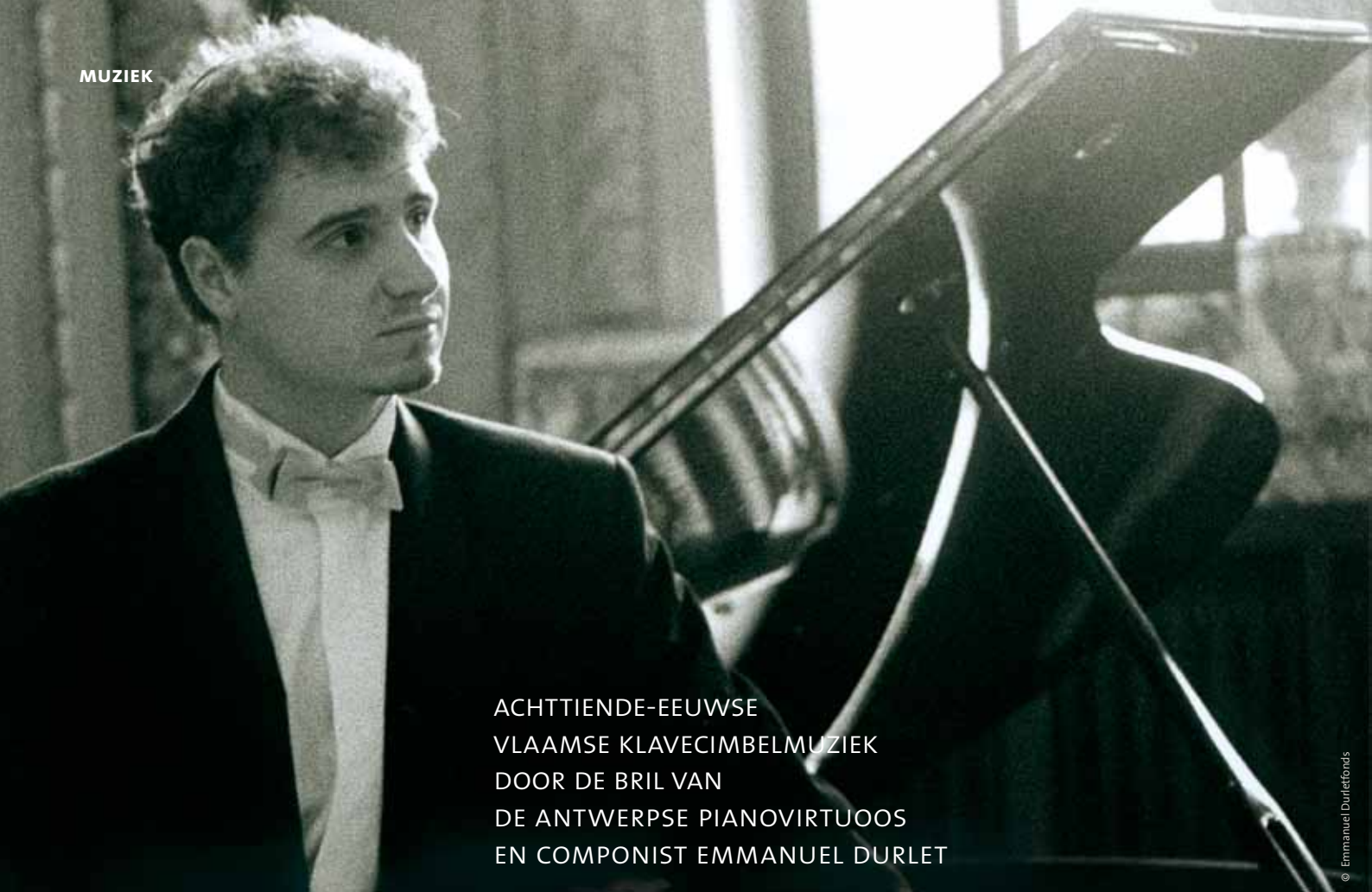
DE HERTOGEN VAN ARENBERG EN DE MUZIEK

Zondag 13 juni · 11 uur · 16/14 euro

La Cetra d’Orfeo (ofte ‘de lier van Orpheus’) werd in 1994 opgericht door Michel Keustermans en brengt een repertoire van oude muziek uit de 16de tot de 18de eeuw. Alle muzikanten hebben zich gespecialiseerd in de authentieke uitvoeringspraktijk. Voor dit concert bestaat het ensemble uit Marie de Roy (sopraan), Ronan Kerno (barokviool), Jacques Willemijns (clavecimbel) en Michel Keustermans (blokfluit).

Info en reservatie

CC Ter Dilft
03 890 69 30
www.terdilft.be

ACHTTIENDE-EEUWSE
VLAAMSE KLAVECIMBELMUZIEK
DOOR DE BRIL VAN
DE ANTWERPSE PIANOVIRTUOOS
EN COMPONIST EMMANUEL DURLET

© Emmanuel Durlletfonds

Edoardo Torbianelli is afkomstig uit de Italiaanse havenstad Trieste, studeerde piano en klavecimbel in Turijn en belandde nadien aan het Antwerpse conservatorium in de klassen van Robert Groslot, Jacques de Tiège en Jos van Immerseel. Hij studeerde er piano, klavecimbel en kamermuziek. Gezien zijn brede interesse kon hij het echter niet laten daar ook nog universitaire studies literatuur en taalkunde aan toe te voegen.

EDOARDO TORBIANELLI

op zoek naar de ziel van het pianospel

Zijn talenknobbel komt alvast tot uiting wanneer hij ons de keuze laat dit interview in het Duits, Engels, Frans, Italiaans of zelfs Nederlands af te nemen.

Torbianelli is een musicus met een sterk uitgesproken onderzoeksgeest. Tot zijn

favoriet onderzoeksdomein behoort de geschiedenis van de uitvoeringspraktijk. Vandaag geeft hij daarin les aan de vermaarde Schola Cantorum in het Zwitserse Bazel. Tijdens zijn verblijf in België viel hij op als laureaat van de

internationale pianowedstrijd Emmanuel Durllet (in 1993 en 1996) en van de Piano-forewedstrijd van het festival Musica Antiqua in Brugge (1995).

Emmanuel Durlet, geschilderd door Hendrik Strick, 1924

WIE WAS EMMANUEL DURLET?

Wie weet kent u wel de Antwerpse Durlletstraat. De man die deze straatnaam verdiende, Frans-Andries Durllet, was ooit een van de belangrijkste pioniers van de Belgische neogotiek. Deze Antwerpse architect speelde in de loop van de negentiende eeuw een belangrijke rol bij de restauratie van de Antwerpse kathedraal. Zijn kleinzoon, Emmanuel Durlet (1893–1977), was dan weer een begaafd muzikant. Na studies aan het Antwerpse conservatorium, ging hij in Wenen bij de legendarische Poolse pianist Leopold Godowsky in de leer. Terug in België bouwde Emmanuel Durlet een carrière uit als pianist en componist en werd hij leraar aan het conservatorium van zijn thuisstad.

Durlet combineerde een feilloze techniek met een erg mooie klank en zin voor poëzie. Zijn talloze pianowerkjes met pedagogische inslag en de muziek die hij zelf tijdens concerten uitvoerde, spreken alleen al wegens de erg suggestieve titels (zoals 'Het ruisen der populieren' en 'De gevleugelde mier') tot de verbeelding. Uitermate vooruitstrevend of modern zoals zijn tijdgenoten Anton Webern en Arnold Schoenberg was Durlet zeker niet. Zijn muziek ligt goed in het oor en munt vooral uit qua kleurenrijkdom, expressiviteit en vertelkracht.

Een rode draad doorheen Durllets leven en professionele carrière is zijn niet aflatende zorg voor het historisch erfgoed. Die fascinatie kreeg hij zowel mee via zijn grootvader en vader (beide architecten) als via zijn leraar Godowsky. Net zoals Godowsky immers, zou ook Durlet pianobewerkingen maken van oude muziek. Zo viel Durllets oog op de in zijn tijd compleet vergeten achttiende-eeuwse Vlaamse klavecimbelmuziek. Het is een selectie uit deze bewerkingen die Edoardo Torbianelli tijdens zijn concert in het kasteel d'Ursel uit voeren.

www.emmanuel-durlet.be

Hoe komt een Italiaan eigenlijk terecht in een project rond de Antwerpse componist Emmanuel Durlet?

TORBIANELLI: 'Ik was jong, wilde mijn horizon verruimen en had zin in avontuur. Vlaanderen leek me de plaats bij uitstek om mijn fascinatie voor historische uitvoeringspraktijk verder te onderbouwen. Uiteindelijk heb ik gedurende acht jaar in Antwerpen gewoond. Nadat ik er les had gevolgd, heb ik ook zelf gedurende een aantal jaren les gegeven aan het Antwerpse conservatorium. Het is omdat ik tweemaal laureaat werd van de Durlletwedstrijd en meer bepaald omdat ik in 1996 de prijs ontving voor de beste interpretatie van een compositie van Durlet, dat ik uiteindelijk in contact kwam met de mensen van het Durlletfonds. Zo heeft de dochter van de componist me gecontacteerd om een cd op te nemen met muziek van haar vader. Het was de bedoeling om Durllets muziek op zijn eigen oude vleugelpiano, een Blüthner uit 1922, uit te voeren. Het feit dat ik sowieso een voorliefde heb voor oude instrumenten, moet zeker ook wel meegespeeld hebben toen men uitgerend bij mij terecht kwam.'

Wat boeit u precies zo erg in die wereld van de oude klavieren en de historische uitvoeringspraktijk?

TORBIANELLI: 'Eigenlijk ben ik niet alleen omwille van de Durlletwedstrijd in contact gekomen met Emmanuel Durlet. Wat me zeer fascineert is dat de man behalve componist ook een schitterende pianist was. Hij is bij niemand minder dan de legendarische Godowsky in de leer gegaan. Daarmee is hij een rechtstreekse erfgenaam geworden van de illustere romantische negentiende-eeuwse pianoschool. Nu doe ik niets liever dan luisteren naar de allervroegste opnames uit het begin van de vorige eeuw. Daar ontdek je een manier van pianospelen die fel afwijkt van wat we van de meeste hedendaagse pianisten gewoon zijn. Het pianospel van pianisten zoals Durlet en bijvoorbeeld ook Josef Hofmann en Mauritz Rosenthal muntte uit qua helderheid, lichtheid, eerlijkheid en subtiliteit. Ze sprongen bij zonder zuinig om met pedaalgebruik en

legden een grote variëteit aan de dag qua articulatie. Ook op ritmisch vlak straalt hun spel een buitengewone gevoeligheid en souplesse uit. Het is naar die 'ziel' van het pianospel dat ik zo graag op zoek ga. Het feit dat ik voor de opname en voor het concert in het kasteel d'Ursel op Durllets eigen piano mag spelen, komt deze traditie alleen maar ten goede. Het is een eerder klein, charmant instrument met een erg mooie klank.'

Welke muziek zal u precies uitvoeren tijdens het concert?

Torbianelli: 'Om de muziek te selecteren heb ik enkele dagen doorgebracht achter de piano ten huize van de dochter van de componist. Ik heb een selectie gemaakt uit de om en bij de 350 bewerkingen die Durlet ooit maakte van achttiende-eeuwse klavecimbelmuziek. Met zijn zoektocht naar oude klaviermuziek in allerlei privéarchieven en archieven van abdijen en kerken, leverde Durlet ronduit baanbrekend werk. Hij heeft ooit zelfs een poging ondernomen om zelf een klavecimbel na te bouwen. Uiteindelijk heeft hij, bij gebrek aan goede klavecimbels, toch besloten om pianobewerkingen te maken van de klavecimbelmuziek die hij ontdekt had. Het gaat om muziek van onder meer de Fesch, Fiocco, Van Den Gheyn en Van der Borgh. De veranderingen die Durlet aan hun muziek aanbracht, blijven altijd heel discreet. Van bombastische effecten is nergens sprake. Hier en daar heeft hij wel een akkoordje wat pikanter gemaakt of heeft hij al eens een toevoeging gedaan die de muziek net iets briljanter maakt.' ■

ELISE SIMOENS

De cd *Emmanuel Durlet 18th Century Flemish Composers for the Harpsichord* van Edoardo Torbianelli (piano), verscheen in de reeks 'In Flanders' Fields' bij het label Phaedra. Deze cd werd door Klara genomineerd voor de '25 beste cd's klassieke muziek' van jaar 2009.

Meer info over andere opnames met Torbianelli: www.panclassics.com

Meer info over het concert van Torbianelli in kasteel d'Ursel vind je in de agenda op pagina 15.

KASTEEL D'URSEL GOES GOOGLE EARTH

Groot was onze verbazing toen we al surfend op Google Earth een ingenieus ontworpen 3D-model van het kasteel tegenkwamen. De ontwerper is Thomas Cornelis, laatstejaarsstudent burgerlijk ingenieur-architect aan de K.U.Leuven en trotse inwoner van Hingene.

Google Earth is een gratis programma van Google waarmee je virtueel naar elke locatie ter wereld kan vliegen om satellietbeelden, kaarten, terreinen, foto's en nog veel meer te bekijken. Sinds Google het softwarebedrijf Sketchup – een gebruiksvriendelijk 3D-modelleringsprogramma – heeft overgenomen, laat het gebruikers toe om eigen modellen van bestaande gebouwen toe te voegen aan Google Earth.

'Als student ingenieur-architect kwam ik natuurlijk vanzelf in aanraking met programma's als Sketchup', vertelt Thomas Cornelis. 'Het is een heel populair programma in het architectenmilieu, omdat het gratis en heel gebruiksvriendelijk is. Omdat ik sterk geïnteresseerd ben in zowel monumenten als de digitalisatie ervan, besloot ik om eens een model te maken met Sketchup. Ik koos voor kasteel d'Ursel omdat ik in Hingene woon en het een vrij symmetrisch en makkelijk te fotograferen gebouw is, zonder al te veel complexiteit. Ondertussen heb ik ook veel complexere gebouwen gemodelleerd,

zoals de Sint-Stefanuskerk in Hingene en de Sint-Pieterskerk in Leuven. Onlangs ben ik gestart met het stadhuis van Leuven, maar dat project zal nog even moeten wachten tot na mijn thesis.' 'Eigenlijk kan iedereen een 3D-model van een gebouw aanmaken', zegt Thomas. 'De nodige software kan je gratis downloaden en op internet vind je veel goede handleidingen. In principe kan het kleinste kind met een beetje computeraffiniteit een model maken. Uiteraard zijn kerken en kastelen wat moeilijker dan bijvoorbeeld een bescheiden woning, maar uiteindelijk beslis je zelf hoeveel detail je in je model steekt.'

'Om een gebouw te modelleren, werk je stap voor stap', zegt Thomas. 'Nadat je op Google Earth een gebouw gekozen hebt, exporteer je de satellietfoto naar Sketchup. Zo heb je al de juiste breedte en lengte en een goede basis om mee verder te werken. Dan moet je ter plaatse gaan en zoveel mogelijk foto's nemen van het gebouw. Met die informatie kan je dan het model tekenen in drie dimensies.

Het ziet er dan een beetje uit als een blokkendoos. Voor de afwerking kan je het model echter bekleden met de foto's die je gemaakt hebt en het zo een erg realistisch uitzicht geven. Als je model klaar is, kan je het opladen in het zogenaamde 3D-warehouse van Google. Daar kunnen andere mensen je ontwerp becommentariëren en beoordelen. Als je model voldoet aan de eisen van Google, dan wordt het opgenomen in Google Earth en kunnen mensen van over de hele wereld het bekijken'. Hopelijk komen die het kasteel ook allemaal een keertje echt bezoeken. ■

VEERLE MOENS

Kasteel d'Ursel

www.thomascornelis.be
<http://earth.google.com>

CordeFactum Gitaar Festival

Vrijdag 14 mei, zaterdag 15 mei, zondag 16 mei
20 euro (voor de concerten, enkel na reservatie)

Om de twee jaar organiseert het Centrum voor muziekinstrumentenbouw het internationaal symposium CordeFactum. Tijdens deze editie staat de gitaar in de schijnwerpers. Naast de traditionele workshops, lezingen en concerten zijn er ook een gitaarbouwersbeurs, masterclasses en workshops voor muzikanten. Blikvanger is ongetwijfeld de beroemde jazz-gitarist Philippe Catherine die op zondagnamiddag een masterclass geeft en 's avonds een concert.

Info en reservatie

Centrum voor muziekinstrumentenbouw
03 889 49 33
www.cmbpuurs.be

Twintigste Kasteelfeesten

Zaterdag 22 mei · gratis (beperkt programma)
Zondag 23 mei · 5 euro

Lees meer op pagina 4 en 5.

Info

Kasteel d'Ursel

Kameropera Signoôr in China

Zondag 30 mei 2010 · 11 uur · 16/14 euro
Maandag 31 mei 2010 · 20 uur · 16/14 euro

De opera *Signoôr in China* ofte *De Chinêsche Pomona* is een van de weinige 18de-eeuwse opera's met een oorspronkelijk Nederlandstalig libretto. In 1761 werd het stuk vijf keer gespeeld door de rederijders van de Antwerpse kamer De Olijftak. Nu wordt de voorstelling gebracht door studenten van het Antwerpse conservatorium, onder leiding van Ewald Demeyere en in een regie van Sigrid 'T Hooft.

Lees meer op pagina 6 en 7.

Info en reservatie

CC Ter Dilft
03 890 69 30
www.terdilft.be

Quel beau jour

Zondag 6 juni 2010 · 11 uur (uitverkocht)
& 15 uur · 16/14 euro

Sopraan Anne Cambier, harpiste Sophie Hallynck en acteur Michaël Pas brengen een koninklijke voorstelling vol weemoed, liefde en tragiek. Ze lieten zich inspireren door de Franse koningin Marie-Antoinette, een mooie sopraan.

Lees meer op pagina 8 en 9.

Info en reservatie

CC Ter Dilft
03 890 69 30
www.terdilft.be

De hertogen van Arenberg en de muziek

Zondag 13 juni 2010 · 11 uur · 16/14 euro

Het ensemble La Cetra d'Orfeo · met Marie de Roy (sopraan), Ronan Kernoa (barokviool), Jacques Willemijns (klavecimbel) en Michel Keustermans (blokfluit) · brengt een fraaie selectie uit de muziekcollectie van de hertogen van Arenberg.

Lees meer op pagina 10 en 11.

Info en reservatie

CC Ter Dilft
03 890 69 30
www.terdilft.be

Edoardo Torbianelli op de Blüthner-vleugel (1911)

Zondag 20 juni 2010 · 11 uur · 14/12 euro

Emmanuel Durllet herschreef talloze oude composities voor piano. Tijdens dit concert speelt Edoardo Torbianelli de mooiste stukken op Durllets eigen Blüthner.

Lees meer op pagina 12 en 13.

Info en reservatie

CC Ter Dilft
03 890 69 30
www.terdilft.be

Scala de Luxe

Vrijdag 27 augustus · 21 uur · 10 euro

Scala en de Kolacny Brothers brengen een concert in een feeëriek kader. Letterlijk, want vanuit de openstaande ramen van het kasteel komen hemelse stemmen je tegemoet. Je leest er alles over in het volgende magazine!

I.s.m. CC Ter Dilft, Bornem

Info en reservatie

www.terranovalprovant.be
(vanaf 1 juni)

Signoôr in China

Twintigste **CASTEEL-FEESTEN** in Hinghene

◆ Met Sincksen, 22. en 23. Mey ◆

Des Saterdags ontfanghen den Heere Hertogh van Ursele
en syn familie een menigte Edel-mannen,
sowel uyt de Nederlanden als uyt Vranckryck,
benevens den Militairen trouw dewelcke van den Heere Hertogh
ge-excerceert wordt.

◆
Des Sondags nooden sy alle Borghers,
Boeren en Kinderen voor een groot Parck-feest met
Blaes-musieck, Doedel-sack, Fransche dansen, Italiaensche comedien,
Poppen-tooneel, Leevende standt-beelden, Chirurgijn, Touw-slaegher,
Teekenaers, Geograef-ingenieur, Acrobaticën, Sigeuner-musieck, Waerseger,
Kwacksalver, Marsraemer, Reusen-vrouw, Leckernyen-craem, Hoedencraem,
schoone Karossen ende Peerden, een gansche Boerderije, spys ende dranck,
diversche andere Konsten-maeckers,
&c. &c. &c.

◆ ◆
Het Parck-feest wort met eenen grooten optoght besloten,
waernaer volght
het opstygghen van eenen heeten *Lucht-bol* ofte *Aérostatique Globe*,
uytvinghinghe van de Fransche gebroeders *Montgolfier*.

Zaterdag 22 mei 2010

13 tot 19 uur: gratis toegang

Zondag 23 mei 2010

13 tot 19 uur: 5 euro
(kinderen tot zes jaar gratis)

www.kasteeldursel.be

03 820 60 11